

8. Очеретько Л.М. Проблеми впровадження електронної звітності підприємств / Л.М.Очеретько, А.С.Козицький // Економічний простір. – Дніпропетровськ: 2010. - № 38. – С.126-132
9. Порядок представлення звітів до ПФУ в електронній формі 19 квітня 2007 року N 7-7, зі змінами і доповненнями від 27 лютого 2013 р. за N 334/22866 / [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.pfu.zp.ua/index.php?Lev=elecztvit>.
10. Порядок представлення електронної звітності в органи державної статистики 29 березня 2011 р. за № 408/19146/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0408-11>
11. Рубан А.Є. Перспективи розвитку електронної звітності в Україні [Електронний ресурс] / А.Є.Рубан., Л.В. Гончар. – Режим доступу до ресурсу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/.../12raeziu.pdf>.
12. Собченко А.М. Висвітлення основних аспектів подання електронної податкової звітності [Електронний ресурс] / А.М.Собченко. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/01/280.pdf>.
13. Тимофеев В.М. Розвиток системи подання фінансової звітності в електронній формі, проблеми та шляхи їх подолання / В.М.Тимофеев, Бут М.С.// Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – Київ: 2009. - № 1 (4) квітень. - С. 164-166.
14. Шуляренко С.М. Запровадження електронної звітності на підприємствах України [Електронний ресурс] / С.М. Шуляренко, Є.Л.Шкурко. – Режим доступу до ресурсу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vodt/2009_10/15_Zaprovadzhenna_elektronnoi_zvitnosti.pdf.

Рецензент – д.э.н., профессор Плаксиенко В. Я.

УДК 330.342:621

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК БАЗОВА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ: СТРАТЕГІЧНИЙ КОНТЕНТ

***Погріщук Б.В., д.е.н., професор; Мельник В.І., д.е.н., доцент,
Вінницький інститут економіки
Тернопільського національного економічного університету***

В роботі обґрунтовано теоретико-аналітичні засади стратегічного контенту конкурентоспроможності на національному та наднаціональному рівні; визначено підходи до формування ідеології конкурентоспроможності економічних систем розвинутих країн в умовах трансглобалізаційних перетворень.

In this paper, the theoretic basis of strategic and analytical content of competitiveness at the national and supranational level, the approaches to the formation of the ideology of competitiveness of the economies of developed countries in transhlobalizatsiynh change.

Постановка проблеми. Наразі конкурентоспроможність та конкуренція як визначальні елементи ринкового середовища і обов'язкові складові підприємництва є найбільш уживаними економічними категоріями. Глобалізаційні трансформації носять індикативний вплив на формування ідеології конкурентоспроможності економічних систем, що значно посилює та розширює спектр застосування базових економічних категорій, наповнюючи їх новим контентом. Наявні проблеми глобальної взаємозалежності і взаємодії транснаціональних корпорацій, країн та регіонів світу (в практичному плані) і глобальна неспроможність ринкового фундаменталізму (в теоретичному плані) зумовлюють очевидну необхідність оновлення сучасної ринково-регулятивної системи.

Конкуренція і лідерство були й залишаються рушійними силами розвитку в ринковому середовищі, але його трансформація (перехід від досконалої до недосконалої і тоді до глобальної конкуренції) видозмінює методологію аналізу: диференційовані макро-, мікро-, функціональні підходи змінює інтегративний [1, с.516].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Базові засади конкурентоспроможності та конкурентних переваг досліджено в працях Р. Дорнбуша, П. Друккера, Ф. Котлера, Ж.-Ж. Ланбена, А. Маршала, М. Портера, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Смітта, А. Стрікланда, А. Томпсона, С. Фішера. Сучасні дослідження щодо формування конкурентного середовища розглядаються в працях В. Амбросова, Р. Березюка, В. Гринчуцького, О. Дація, С. Іляшенка, В. Кончина, М. Корецького, Д. Крисанова, П. Макаренка, Н. Тарнавської, Р. Фатхутдінова та ін. Аналіз опрацьованих праць показує потребу в удосконаленні підходів щодо опрацювання контенту конкурентоспроможності з позицій стратегічного розвитку та проведення досліджень в напрямку економічного зростання на засадах підвищення конкурентоспроможності як національному так і на міжнародному рівнях.

Теоретичною і методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних аспектів конкуренції та забезпечення конкурентоспроможності, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених на основі застосування абстрактно-логічного, монографічного, порівняння та ін.

Постановка завдання. Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретико-аналітичних засад стратегічного контенту конкурентоспроможності на національному та наднаціональному рівні та визначенні підходів до формування ідеології конкурентоспроможності економічних систем розвинутих країн в умовах транснаціоналізаційних перетворень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розгляд питання конкурентоспроможності у стратегічному контексті базується на потребі досягнення конкурентних переваг на конкретних ринках та забезпеченні їх в перспективі.

«Стратегічна конкурентоспроможність – це потенційна здатність об'єкта або суб'єкта управління конкурувати в майбутньому на конкретних ринках, забезпечувана зниженням прояву стратегічних не конкурентоспроможних чинників і посиленням прояву стратегічних ексклюзивних конкурентних переваг об'єкта (суб'єкта) на основі проведення комплексної стратегічної діагностики об'єкта або суб'єкта, параметрів ринку і конкурентів, розробки стратегії» [2].

Стратегічна конкурентоспроможність демонструє наявність у суб'єкта ринку визначальних можливостей розвитку, здобутих шляхом швидкої адаптації внутрішнього середовища функціонування до змін зовнішнього середовища, і досягнення на основі цього конкурентних цілей, її особливість полягає в тому, що проявляється вона лише в умовах стратегічного управління, оскільки є складовою загальної конкурентоспроможності.

Деякі економісти розуміють конкурентоспроможність країни, як явище макроекономічне, яке визначається такими змінними, як курс валюти, проце-

нтні ставки, бюджетний дефіцит, але багато країн добилися успіху, незважаючи на наявність цих явищ. Інші стверджують, що конкурентоспроможність та успіх на світовому ринку забезпечує протекціонізм, заохочення експорту, субсидії. Але більш широкий підхід до аналізу цього явища не підтверджує провідну роль політики держави [3].

М. Портер визначив конкурентоспроможність, як продуктивність, що представляє собою ефективне використання робочої сили та капіталу і результуються у величині доходу на душу населення [4]. Постійне підвищення продуктивності означає безперервне зростання економіки. Підприємства повинні постійно підвищувати продуктивність, підвищувати якість продукції, додаючи їй нові необхідні властивості шляхом вдосконалення технологій. Крім того, підприємства повинні розвивати якості, необхідні для конкуренції у все більш складних сегментах промисловості, де продуктивність є загалом вищою.

Категорія «конкурентоспроможність країни» може бути розглянутою з різних сторін, а саме як політико-економічна концепція, як довгострокове зростання, як властивість економіки, як спроможність країни утримувати свої позиції на міжнародних ринках.

Конкурентоспроможність країни знаходить своє вираження у можливості економіки певної держави конкурувати з економіками інших держав за рівнем ефективного використання національних ресурсів, підвищення продуктивності народного господарства й забезпечення на цій основі високого та постійно зростаючого рівня життя населення [5].

При розкритті сутності даної категорії, Я. Базилук зосереджує увагу на умовах формування економічного середовища, забезпечення конкурентоспроможності й потреби розширення для важелів впливу на економічний розвиток та економічну безпеку та визначає конкурентоспроможність країни як економічну категорію, що характеризує стан суспільних відносин у державі щодо формування і реалізації економічної політики, для забезпечення умов стабільного підвищення ефективності національного виробництва, адаптованого до змін світової кон'юнктури та зростаючого попиту населення на основі досягнення кращих, ніж у конкурентів, соціально-економічних параметрів [6]. Таким чином, конкурентоспроможність вітчизняної економіки виявляє здатність економічної системи виконувати соціально-економічні функції за будь-якого впливу зовнішнього чи внутрішнього її середовища.

Ідеологія формування конкурентоспроможності та добробуту західного капіталістичного суспільства випрацювала низку важливих постулатів і механізмів, які охопили на глобальному рівні суспільства країн, що увійшли свідомо чи насильно у Багатосторонню торговельну систему (Multilateral Trade System) або були об'єктивно асимільовані нею, зокрема [7, с. 85-86]:

- Неокласичні принципи економічної свободи, які відображені в концептуальних положеннях індексу економічної свободи (Economic Freedom Index), і на цій основі побудова глобальної ліберальної економічної системи;
- Поглиблення економічної глобалізації через процеси інтернаціоналізації та транснаціоналізації виробництва і господарського життя загалом.
- Підпорядкованість розвитку економічних процесів і державної еко-

номічної політики країн рішенням, рецептам та угодам в рамках глобальних економічних, зокрема фінансово-кредитних інститутів (в першу СОТ, МВФ, Світового банку), а також рішенням економіко-політичних альянсів (зокрема, G-7 та G-12) та в критичних ситуаціях умовам фінансово-донорських клубів (наприклад, Лондонського клубу).

– Створення на міждержавному рівні міжнародних економічних інтеграційних угруповань шляхом укладі регіональних торговельних угод (Regional Trade Agreements) в рамках СОТ (зокрема, формування простих чи поглиблених зон вільної торгівлі, митних союзів, вільних для торгівлі прикордонних територій), чи досягнення в узгодженості з принципами Багатосторонньої торговельної системи вищих форм інтеграції (спільний ринок, економічний та монетарний союз) з різними концентричними колами взаємодії.

– Технологія двигуна внутрішнього згорання в якості панівної для підтримки традиційної капіталістичної економічної системи і розвитку на цій основі суспільства споживача.

Країна може спеціалізуватися на тих галузях і сегментах ринку, де її підприємства більш конкурентоспроможні, ніж іноземні, і імпортувати ті товари, по яких її підприємства поступаються зарубіжним. Тим самим підвищується середній рівень продуктивності суспільної праці. Міжнародна торгівля дозволяє країні підвищувати продуктивність, оскільки усуває необхідність самостійно виробляти всі товари послуги, що виступає певною загрозою її економічного розвитку.

Якщо підприємства відкривають закордонні філії, то це теж може підвищити продуктивність національної економіки за умови перекладу менш продуктивних виробництв або здійснення за кордоном вузькоспеціалізованої діяльності (обслуговування або підготовка продукції до місцевих умов), що дозволяє краще закріпитися на закордонному ринку. Жодна країна не може бути конкурентоспроможною абсолютно у всьому і бути чистим експортером абсолютно всього. Ресурси будь-якої країни обмежені, тому їх застосовують в найбільш продуктивних галузях. Зростання частки країни у світовому експорті спричиняє підвищення рівня життя, якщо зростання експорту продукції галузей з високою продуктивністю підвищує її рівень в цілому по країні.

На основі аналізу трансформаційних процесів у міжнародному бізнесі встановлено, що найчастіше до основних ознак глобалізації, що зумовлюють динаміку конфігурації цього бізнесу як багатовекторного явища, належать [8]:

- формування глобально функціонуючого виробничого процесу;
- взаємозалежність і взаємопроникнення національних економік, а також створення виробничих та інших утворень без урахування національних кордонів;
- взаємозалежність фінансових систем країн світу і наростання їх фінансової єдності;
- інтенсифікація руху капіталу, товарів, робочої сили;
- труднощі держав у формуванні незалежної економічної політики та зростання ролі і значущості наддержавних інституцій у регулюванні глобальних проблем, особливо щодо глобального управління ресурсами планети, перерозподілу світового доходу тощо.

Нині визнано, що держава може посилювати переваги у вигляді факторів за допомогою різних форм втручання (зниження процентних ставок, заходи щодо стримування зростання зарплати, девальвація з метою отримати вигреш за ціною в порівнянні з аналогічним імпортом товаром, субсидії, амортизаційні знижки і фінансування експорту окремих секторів). Всі ці заходи дозволяють підприємствам знизити відносні витрати в порівнянні з зарубіжними конкурентами.

Міжнародну конкурентоспроможність країни зумовлює насамперед інноваційне регіональне середовище. Так, за оцінками Всесвітнього Економічного Форуму ключовим інноватором твпродовж останніх 10-ти років США, хоча в цій державі половина НДДКР здійснюється в 6-ти із п'ятдесяти штатів, а на двадцять штатів припадає лише 5% усіх наукових досліджень та розробок. Проте уряди штатів менш розвинених регіонів теж намагаються долучитися до інноваційних процесів і створити належні умови для промислових досліджень, а фінансування НДДКР розглядаються ними як стратегічне інвестування [9].

Ми погоджуємося з думкою Р. Березюка та П. Сем'янюка, що базовою домінантою побудови моделі конкурентоспроможної експортної спеціалізації нашої держави має стати принцип практичної імплементації стратегічно важливих досягнень науки [10, с.346]. До останніх належать енергозберігаючі технології, альтернативні екологічно чисті джерела енергії; біопаливо, очисні споруди, системи безвідходного виробництва, екологізації продукції та виробничих процесів. Виконання цього завдання характеризуватиметься низкою позитивних результатів. По-перше, затребуваність вітчизняних НДДКР зумовить зростання попиту на наукові кадри й звужуватиме потоки інтелектуальної еміграції. Водночас українські наукові школи і НДІ виконуватимуть вітчизняні замовлення, а не зарубіжні. Таким чином вони забезпечуватимуть інноваційний прорив України, а не іноземних країн. По-друге, налагодиться нова сфера виробництва, що супроводжуватиметься викриттям нових спеціальностей у ВНЗ та нових робочих місць для викладачів і спеціалістів. Отже, частково вирішиться проблема зайнятості. По-третє, екологізуються продукція, робочі місця та навколишнє середовище. Таким чином, зменшиться загроза різних захворювань, а водночас Україна може продавати свою квоту на викиди парникових газів згідно з Кіотським протоколом. По-четверте, скорочення витрат на одиницю продукції й підвищення її якості збільшуватимуть внутрішній і зовнішній попит на неї, а також це сприятиме «природному» імпортозаміщенню. По-п'яте, Україна отримуватиме вигоду у вигляді інноваційної ренти на міжнародному ринку новачків. По-шосте, скоротиться імпорт енергоносіїв та зміцниться національна енергетична безпека. У кінцевому результаті активізується сальдо торгового і платіжного балансу.

В умовах глобалізації та формування економіки знань виникає нове явище – «гіперконкуренція» – стан, коли швидкість зміни правил гри настільки висока, що лише найбільш адаптивні до цих змін організації різних рівнів можуть не тільки вижити у конкурентній боротьбі, а й стати її лідерами. Важлива ознака гіперконкуренції полягає і в інтенсифікації конкурентного

змагання, і в ускладненні механізму формування та використання конкурентних переваг. Фундаментальні кількісні й якісні умови глобальної конкуренції потребують безпрецедентних організаційно-структурних змін на високоінтелектуальній основі [1, с.521].

Загалом глобальна конкурентоспроможність забезпечується ефективними інвестиційно-інноваційними стратегіями розвитку, здатними нівелювати асиметрії і диспропорції сучасного постіндустріального інформаційного середовища. Зростаюче значення при цьому має якість корпоративного і державного топ-менеджменту, що залежить, з одного боку, від менталітету суспільства, а з іншого – від його здатності до консолідації, насамперед у перехідні етапи розвитку.

Висновки. Ефективний розвиток економіки будь-якої країни за умов глобалізації вимагає формування конкурентоспроможного середовища. З цією метою необхідно спрямувати зусилля органів державної влади на досягнення стабільності економічних, політичних та соціальних стандартів. Оскільки, конкурентоспроможність на національному рівні характеризує ефективність взаємодії владних структур та підприємницького сектору в сфері формування сприятливих умов для сталого розвитку країни і забезпечення належного рівня життя населення.

Відтак, визначення перспектив розвитку конкурентоспроможної економіки слід розуміти в контексті підвищення ефективності виробничих процесів, якості освіти, науково-технічних послуг, інформаційних зв'язків та забезпечення інституціональних передумов формування конкурентного середовища. Реалізація стратегічного контенту конкурентоспроможності виявляється через цільову характеристику досягнення конкурентних переваг у перспективній спрямованості формування конкурентного середовища на рівні окремих країн та міждержавних утворень.

Список використаних джерел:

1. Економічні проблеми XXI століття: міжнародний та український виміри [за ред. С.І. Юрія, Є.В. Савельєва] – К.: Знання, 2007. – 595 с.
2. Фатхутдінов Р. Конкурентоспособность организаций в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент. – М., 2002. – 222 с.
3. Рикардо Д. Начала политической экономии и налогового обложения / Рикардо Д. – М. : Прогресс, 1985. – 408 с.
4. Портер М. Конкуренция / М. Портер ; [пер. с англ. О.Л. Пелявского и др. ; под ред. Я. В. Заблоцкого и др.], [испр. изд.], М.: Вильямс, 2006. – 602 с.
5. Економічний словник-довідник: [за ред. С. В. Мочерного]. – К.: Феміна, 1995. – 368 с.
6. Базилюк Я. Б. Конкурентоспроможність національної економіки: сутність та умови забезпечення: Моногр.– К.: НІСД, 2002.– 132 с.
7. Кончин В. І. Конкурентоспроможність економічних територій та глобальні виробничі мережі: перспективи відходу України від етноцентричного принципу побудови економіки / В. І. Кончин // Стратегія розвитку України: економіка, соціологія, право. – 2011. – № 2. – С. 85–91.
8. Тарнавська Н. Перспективи активізації інноваційної складової конкурентоспроможності України в умовах трансформації міжнародного бізнесу / Н. Тарнавська // Вісник Тернопільського національного економічного університету, 2010. – Вип. 5-1. – С. 103-116.
9. The spatial clustering of science and capital: Accounting for biotech film – VC./ W. Powell // Regional studies association. – 2002. №36. – p.294.

10. Березюк Р. Конкурентоспроможна експортна спеціалізація України у контексті становлення нового світового порядку / Р. Березюк, П. Сем'янчук // Вісник Тернопільського національного економічного університету, 2009. – Вип. 5. – С. 342-349.

Рецензент – д.е.н., професор Плаксієнко В. Я.

УДК: 657.6:663.2

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕНИЯ АУДИТА ПРОИЗВОДСТВА ВИНОДЕЛЬЧЕСКОЙ ПРОДУКЦИИ

Резникова О.С., д.э.н., профессор

***Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины
Южный филиал «Крымский агротехнологический университет»***

Процесу виробництва відводиться найважливіше місце і в аудиторській перевірці, так як від правильного, своєчасного і раціонального обліку випуску продукції виноробства залежить рівень податкових надходжень, ступінь наповнення бюджету та фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Production process has an important place in the audit, as the correct, timely and efficient accounting of output depends wine tax revenue, the degree of filling of the budget and the financial condition of a business entity.

Постановка проблемы. Процесс производства продукции виноделия как объект учета и аудита включает в себя две сложные и разновекторные составляющие: производственные затраты (и их совокупность в виде производственной себестоимости) и выпуск готовой винодельческой продукции. Изучение мирового опыта выращивания винограда и его переработки в условиях рыночных отношений показывает, что только высокое качество сырья и дифференцированная себестоимость конечной продукции являются гарантом выживания отрасли. Дальнейшее существование виноградарско-винодельческого подкомплекса АПК в условиях самофинансирования и самокупаемости будет в полной мере зависеть от обоснованности решений по управлению затратами на производство и реализацию готовой продукции.

Анализ последних исследований и публикаций. Бухгалтерскому учету и аудиту процесса производства и расчетам производственной себестоимости отводится ключевая роль во многих научных трудах, учебной и методической литературе. Проблемы калькулирования себестоимости и учета расходов производства рассмотрены в работах Г. В. Блакита [1], Бутынца [2], Л. Литвиненко [3], В. Пархоменко [4], В. Сопко [5], Ю. Цал-Цалко [6] и др. В указанных трудах изложены общетеоретические проблемы бухгалтерского учета и аудита производства.

Постановка задания. Множество принципиально важных практических положений, связанных с учетом производства винодельческой продукции и калькулированием ее себестоимости, остаются дискуссионными. Существующие методические разработки аудита построены на унифицированной основе и не отражают отраслевых особенностей, в частности, винодельческих предприятий. Все эти вопросы требуют изучения и решения.